

Högsta drömmen är att vara normal

Om ungas psykiska ohälsa

Ulla Danielsson MD, PhD

ulla.danielsson@fammed.umu.se

Ungdomshälsan Umeå

Ungdomar 16 - 25 år

“faller mellan stolarna” i vården

samverkan kommun och landsting

startade 2004

Flickor, pojkar, individer

- om betydelsen av jämställdhet för kunskap och utveckling i skolan

Slutbetänkande av Delegationen för jämställdhet i skolan (2010)

Jämställdhet i skolan råder när flickor och pojkar har samma makt och möjlighet att påverka skolan, det egna lärandet och den egna utvecklingen

SOU 2010:99 slutbetänkande

Genusordningen

Maktordning i samhället med mannen som norm

Yvonne Hirdman (2007). *Gösta och genusordningen*

Könsparadoxen

Kvinnor får diagnosen unipolär depression mer än dubbelt så ofta som män

Män tar sitt liv mer än dubbelt så ofta som kvinnor

Könsskillnaden uppstår i tidiga tonår 13-14 års ålder

Depressioner i barn och ungdomsåren
största riskfaktor depressioner i vuxen
ålder (Piccinelli & Wilkinson, 2000)

Ungas besvär ängslan, oro och ångest 16-24år

1988 - 1989

9 % kvinnor

4 % män

2004 - 2005

30 % kvinnor

14 % män

(Folkhälsorapporten 2009)

Stressrelaterade och psykosomatiska problem

Ökar bland tonårsflickor (LEVA, 2005)

Close to the edge (Wiklund, 2010)

Främst ökning självrapporterade besvär

Även ökning inläggningar sjukhus
depression och ångesttillstånd

Risikfaktorer

svårigheter komma in på arbetsmarknaden
(Waenerlund, 2011)

individualiseringen i samhället
(Socialstyrelsen, 2009; SOU, 2006)

förlorad framtidstro?

spänd atmosfär i familjen för killarna

problem studierna för tjejerna

(Jerdén, 2011)

Tendens i hela västvärlden

20 - 25 % depressiv period innan 18 års
ålder (Patton & Viner, Lancet 2007)

Svåraste psykiska sjukdomarna ingen
bevisbar ökning (SBU, 2004)

Själv mordstal Sverige

1400 självmord varje år

270 dödsfall i trafiken (2010)

Halverats sedan 1979 gäller ej äldre och unga 15 - 24 år (Socialstyrelsen, 2009)

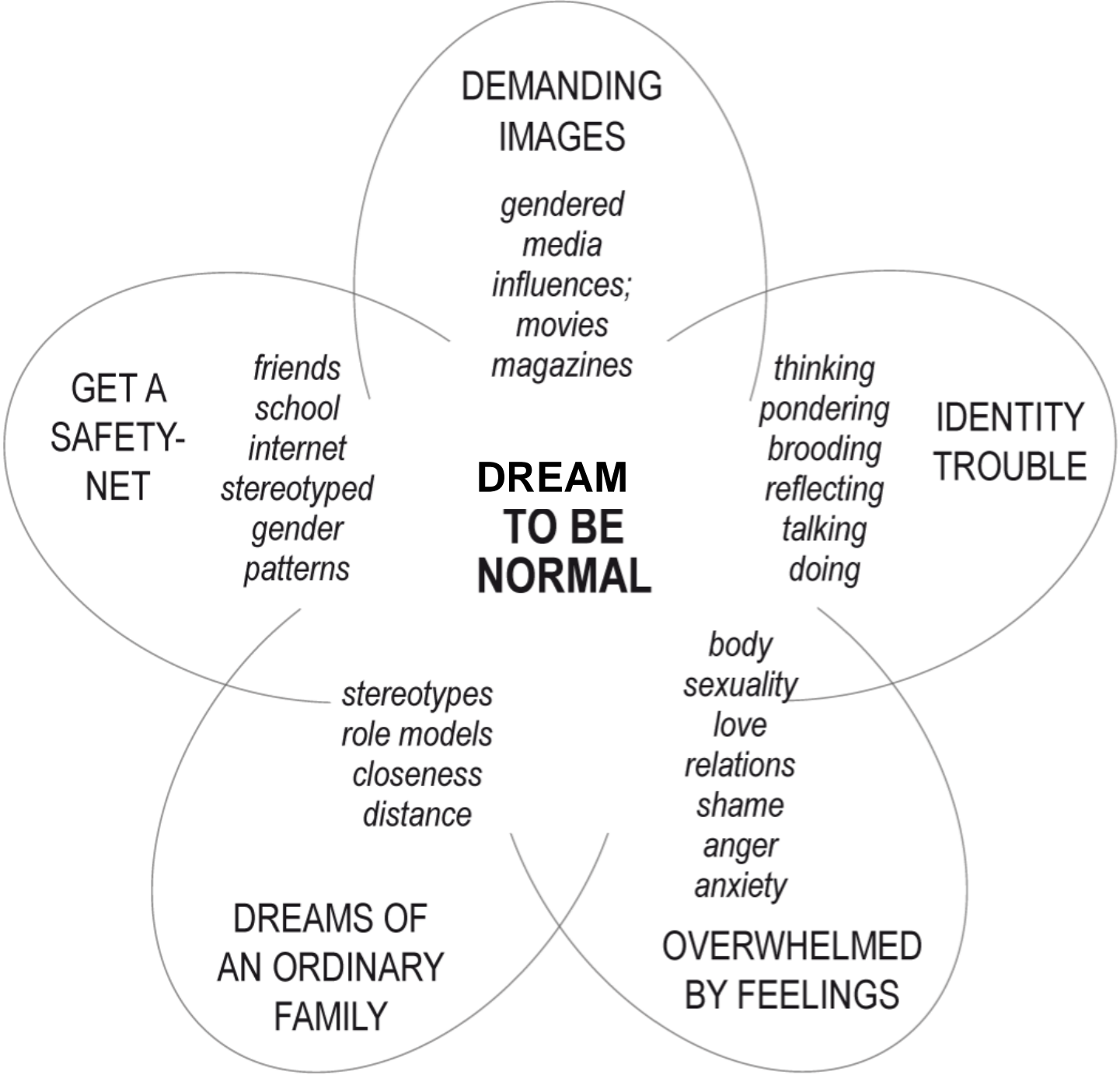
Minskat något för unga män, även om antalet suicid fortfarande är högre för män än för kvinnor

Ökning suicid bland unga kvinnor
(Socialstyrelsen, 2009; Wasserman, 2004)

A dark, low-angle photograph of a grassy field. In the background, there are trees and a street lamp. The overall mood is somber and contemplative.

**Träffad av blixten
eller långsam kvävning**
– genuskodade uttryck för depression
i en primärvårdskontext

Ulla Danielsson MD, PhD

Krävande bilder

Både tjejer och killar refererade till bilder från film och veckotidningar som metaforer för sina depressionsupplevelser men valet av bilder skiljde sig åt

För tjejerna var bilden av depression ofta en ensam gråtande kvinna oförmögen att klara av sitt vardagsliv

Krävande bilder

Killarna hade inga bilder av deprimerade män att förhålla sig till

De använde ofta bilder och metaforer från filmer som betonade manlighetsideal som tex en "Die hard attityd" eller att vara en "Rambo" som ensam brottades med sina inre demoner

Identitets grubbel

En övergripande dröm var att vara normal

Att vara och bete sig som alla andra och att bli godkänd

Överväldigad av känslor

Det hade ofta med kärlek, ångest, ilska och skam att göra

Skam var ofta relaterat till kroppen och sexualiteten

Överväldigad av känslor

Många av killarna uttryckte att de skämdes över att vara ledsen och nere

Det var svårt och ovant att tala om känslor och avslöja hur osäker och sårbar man var

Drömmen om en vanlig familj

Familjen var viktig

Mamman beskrevs ofta som känslomässigt nära och den man pratade med

Pappan omtalades ofta som frånvarande och ingen man kunde anförtro sig till

Men det fanns också undantag

Att skaffa ett skydds nät

Det var viktigt att ha någon utomstående att prata med

Trots att tjejerna hade ett rikt socialt nätverk så kunde de varken prata med sin kompis eller mamma om det som var allra svårast och det viktigaste

Konklusioner

skam och normalitet som en röd tråd

stereotypa mönster

utmaningar av genusnormen

genusmedvetet förhållningssätt

Tack!

Ulla.danielsson@fammed.umu.se